FTEHIM TA' SĦUBIJA

dwar ir-Relazzjonijiet u l-Kooperazzjoni bejn l-Unjoni Ewropea u l-Istati Membri tagħha, minn naħa waħda, u New Zealand, min-naħa l-oħra

L-UNJONI EWROPEA, minn hawn 'il quddiem imsejħa "l-Unjoni",

u

IR-RENJU TAL-BELĠJU,

IR-REPUBBLIKA TAL-BULGARIJA,

IR-REPUBBLIKA ĊEKA,

IR-RENJU TAD-DANIMARKA,

IR-REPUBBLIKA FEDERALI TAL-ĠERMANJA,

IR-REPUBBLIKA TAL-ESTONJA,

L-IRLANDA,

IR-REPUBBLIKA ELLENIKA,

IR-RENJU TA' SPANJA,

IR-REPUBBLIKA FRANĊIŻA,

IR-REPUBBLIKA TAL-KROAZJA,

IR-REPUBBLIKA TALJANA,

IR-REPUBBLIKA TA' ĊIPRU,

IR-REPUBBLIKA TAL-LATVJA,

IR-REPUBBLIKA TAL-LITWANJA,

IL-GRAN DUKAT TAL-LUSSEMBURGU,

L-UNGERIJA,

IR-REPUBBLIKA TA' MALTA,

IR-RENJU TAN-NETHERLANDS,

IR-REPUBBLIKA TAL-AWSTRIJA,

IR-REPUBBLIKA TAL-POLONJA,

IR-REPUBBLIKA PORTUGIŻA,

IR-RUMANIJA,

IR-REPUBBLIKA TAS-SLOVENJA,

IR-REPUBBLIKA SLOVAKKA,

IR-REPUBBLIKA TAL-FINLANDJA,

IR-RENJU TAL-IŻVEZJA,

IR-RENJU UNIT TAL-GRAN BRITTANJA U L-IRLANDA TA' FUQ,

l-Istati Membri tal-Unjoni Ewropea, minn hawn 'il quddiem imsejħa "l-Istati Membri",

minn naħa waħda, u

NEW ZEALAND,

min-naħa l-oħra,

minn hawn 'il quddiem imsejħa "il-Partijiet",

FILWAQT LI JIKKUNSIDRAW il-valuri komuni tagħhom u r-rabtiet stretti storiċi, politiċi, ekonomiċi u kulturali tagħhom,

FILWAQT LI JILQGĦU l-progress li sar fl-iżvilupp tar-relazzjoni reċiprokament benefika tagħhom sa mill-adozzjoni tad-Dikjarazzjoni Konġunta dwar ir-Relazzjonijiet u l-Kooperazzjoni bejn l-Unjoni Ewropea u New Zealand fil-21 ta' Settembru 2007,

FILWAQT LI JAFFERMAW MILL-ĠDID l-impenn tagħhom lejn l-għanijiet u l-prinċipji tal-Karta tan-Nazzjonijiet Uniti ("il-Karta tan-NU") u għat-tisħiħ tar-rwol tan-Nazzjonijiet Uniti ("NU"),

FILWAQT LI JAFFERMAW MILL-ĠDID l-impenn tagħhom lejn il-prinċipji demokratiċi u d-drittijiet tal-bniedem, kif stipulati fid-Dikjarazzjoni Universali tad-Drittijiet tal-Bniedem u strumenti internazzjonali rilevanti oħrajn dwar id-drittijiet tal-bniedem, kif ukoll mal-prinċipji tal-istat tad-dritt u l-governanza tajba,

FILWAQT LI JIRRIKONOXXU l-impenn partikolari tal-Gvern ta' New Zealand lejn il-prinċipji tat-Trattat ta' Waitangi,

FILWAQT LI JENFASIZZAW in-natura komprensiva tar-relazzjoni tagħhom u l-importanza li jingħata qafas koerenti biex jiġi promoss l-iżvilupp ta' din ir-relazzjoni,

FILWAQT LI JESPRIMU r-rieda komuni tagħhom biex jelevaw ir-relazzjonijiet tagħhom lejn sħubija msaħħa,

FILWAQT LI JIKKONFERMAW ix-xewqa tagħhom li jintensifikaw u jiżviluppaw id-djalogu politiku u l-kooperazzjoni tagħhom,

DETERMINATI li jikkonsolidaw, japprofondixxu u jiddiversifikaw il-kooperazzjoni f'oqsma ta' interess reċiproku, fil-livelli bilaterali, reġjonali u globali u għall-benefiċċju reċiproku tagħhom,

FILWAQT LI JIRRIKONOXXU l-ħtieġa għal kooperazzjoni msaħħa fil-qasam tal-ġustizzja, il-libertà u s-sigurtà,

FILWAQT LI JIRRIKONOXXU x-xewqa tagħhom li jippromwovu l-iżvilupp sostenibbli fid-dimensjonijiet ekonomiċi, soċjali u ambjentali tiegħu;

FILWAQT LI JIRRIKONOXXU WKOLL l-interess komuni tagħhom fil-promozzjoni ta' fehim reċiproku u rabtiet b'saħħithom bejn in-nies, inkluż permezz tat-turiżmu, arranġamenti reċiproċi li jippermettu liż-żgħażagħ iżuru pajjiżi oħra u jaħdmu jew jistudjaw, u żjarat qosra oħra,

FILWAQT LI JAFFERMAW MILL-ĠDID l-impenn qawwi tagħhom biex jippromwovu t-tkabbir ekonomiku, il-governanza ekonomika globali, l-istabbiltà finanzjarja u multilateraliżmu effettiv,

FILWAQT LI JAFFERMAW MILL-ĠDID l-impenn tagħhom li jikkooperaw fil-promozzjoni tal-paċi u s-sigurtà internazzjonali,

FILWAQT LI JIBNU fuq il-ftehimiet konklużi bejn l-Unjoni u New Zealand, b'mod partikolari b'rabta mal-ġestjoni tal-kriżijiet, ix-xjenza u t-teknoloġija, is-servizzi tal-ajru, il-proċeduri ta' valutazzjoni tal-konformità u l-miżuri sanitarji,

FILWAQT LI JINNUTAW li fil-każ li l-Partijiet jiddeċiedu, fil-qafas ta' dan il-Ftehim, li jidħlu fi ftehimiet speċifiċi fl-ispazju ta' libertà, sigurtà u ġustizzja li kellhom jiġu konklużi mill-Unjoni skont Titolu V tal-Parti Tlieta tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea, id-dispożizzjonijiet ta' tali ftehimiet futuri ma jorbtux lir-Renju Unit u/jew l-Irlanda sakemm l-Unjoni, fl-istess ħin mar-Renju Unit u/jew l-Irlanda fir-rigward tar-relazzjonijiet bilaterali preċedenti tagħhom, ma tinnotifikax lil New Zealand li r-Renju Unit u/jew l-Irlanda intrabat/intrabtu minn tali ftehimiet bħala parti mill-Unjoni b'konformità mal-Protokoll Nru 21 dwar il-pożizzjoni tar-Renju Unit u l-Irlanda fir-rigward tal-ispazju ta' libertà, sigurtà u ġustizzja anness mat-Trattat dwar l-Unjoni Ewropea u t-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea. B'mod simili, kull miżura sussegwenti interna tal-Unjoni li jkollha tiġi adottata skont l-imsemmi Titolu V biex jiġi implimentat dan il-Ftehim, ma torbotx lir-Renju Unit u/jew lill-Irlanda sakemm dawn ma jkunux innotifikaw ix-xewqa tagħhom li jieħdu sehem jew li jaċċettaw tali miżuri b'konformità mal-Protokoll Nru 21. Filwaqt li jinnutaw ukoll li tali ftehimiet futuri jew tali miżuri interni sussegwenti tal-UE jkunu jaqgħu taħt il-Protokoll Nru 22 dwar il-pożizzjoni tad-Danimarka annessa ma' dawk it-Trattati,

FTIEHMU KIF ĠEJ:

TITOLU I

DISPOŻIZZJONIJIET ĠENERALI

Artikolu 1

Għan tal-Ftehim

L-għan ta' dan il-Ftehim huwa li tiġi stabbilita sħubija msaħħa bejn il-Partijiet u li tiġi approfondita u msaħħa l-kooperazzjoni fir-rigward ta' kwistjonijiet ta' interess reċiproku, li jirrefletti valuri kondiviżi u prinċipji komuni, inkluż permezz tal-intensifikazzjoni ta' djalogu f'livell għoli.

Artikolu 2

Bażi għall-kooperazzjoni

1. Il-Partijiet jaffirmaw mill-ġdid l-impenn tagħhom lejn il-prinċipji demokratiċi, id-drittijiet tal-bniedem u l-libertajiet fundamentali, u l-istat tad-dritt u l-governanza tajba.

Ir-rispett għall-prinċipji demokratiċi u d-drittijiet tal-bniedem u l-libertajiet fundamentali kif stipulat fid-Dikjarazzjoni Universali tad-Drittijiet tal-Bniedem u strumenti internazzjonali rilevanti oħrajn dwar id-drittijiet tal-bniedem, u għall-prinċipju tal-istat tad-dritt, jirfed il-politiki domestiċi u internazzjonali tal-Partijiet u jikkostitwixxi element essenzjali ta' dan il-Ftehim.

2. Il-Partijiet jaffermaw mill-ġdid l-impenn tagħhom lejn il-Karta tan-NU u lejn il-valuri kondiviżi espressi fiha.

3. Il-Partijiet jaffermaw mill-ġdid l-impenn tagħhom favur il-promozzjoni tal-iżvilupp u t-tkabbir sostenibbli fid-dimensjonijiet kollha tagħhom, li jikkontribwixxu għall-kisba ta' għanijiet ta' żvilupp maqbula internazzjonalment u li jikkooperaw biex jindirizzaw sfidi ambjentali globali, inkluż it-tibdil fil-klima.

4. Il-Partijiet jenfasizzaw l-impenn komuni tagħhom favur in-natura komprensiva tar-relazzjoni bilaterali tagħhom u li jwessgħu u japprofondixxu din ir-relazzjoni inkluż permezz tal-konklużjoni ta' ftehimiet jew arranġamenti speċifiċi.

5. L-implimentazzjoni ta' dan il-Ftehim għandha tkun ibbażata fuq il-prinċipji tad-djalogu, ir-rispett reċiproku, is-sħubija ugwali, il-kunsens u r-rispett għad-dritt internazzjonali.

Artikolu 3

Djalogu

1. Il-Partijiet jaqblu li jsaħħu d-djalogu regolari tagħhom fl-oqsma kollha koperti b'dan il-Ftehim bil-ħsieb li jilħqu l-għan tiegħu.

2. Id-djalogu bejn il-Partijiet għandu jseħħ permezz ta' kuntatti, skambji u konsultazzjonijiet fi kwalunkwe livell, b'mod partikolari fil-forom li ġejjin:

(a) laqgħat fil-livell tal-mexxejja, li għandhom isiru regolarment, kull meta l-Partijiet iqisuh neċessarju;

(b) konsultazzjonijiet u żjarat f'livell ministerjali, li għandhom isiru f'tali okkażjonijiet u postijiet kif determinat mill-Partijiet;

(c) konsultazzjonijiet fil-livell ta' ministri tal-affarijiet barranin, li għandhom isiru regolarment, meta possibli kull sena;

(d) laqgħat fil-livell ta' uffiċjali għolja għall-konsultazzjonijiet rigward kwistjonijiet ta' interess reċiproku jew ta' laqgħat ta' informazzjoni u kooperazzjoni dwar żviluppi domestiċi jew internazzjonali maġġuri;

(e) djalogi settorjali dwar kwistjonijiet ta' interess komuni; u

(f) skambji ta' delegazzjonijiet bejn il-Parlament Ewropew u l-Parlament ta' New Zealand.

Artikolu 4

Kooperazzjoni f'organizzazzjonijiet reġjonali u internazzjonali

Il-Partijiet jimpenjaw ruħhom li jikkooperaw billi jiskambjaw fehmiet dwar kwistjonijiet ta' politika li huma ta' interess reċiproku, u, fejn xieraq, li jiskambjaw informazzjoni dwar il-pożizzjonijiet f'fora u f'organizzazzjonijiet reġjonali u internazzjonali.

TITOLU II

DJALOGU POLITIKU U KOOPERAZZJONI DWAR POLITIKA ESTERA U KWISTJONIJIET TA' SIGURTÀ

Artikolu 5

Djalogu politiku

Il-Partijiet jaqblu li jsaħħu d-djalogu politiku regolari tagħhom fil-livelli kollha, speċjalment bil-għan li jiddiskutu kwistjonijiet ta' interess komuni koperti b'dan it-Titolu u li jsaħħu l-approċċ komuni tagħhom għal kwistjonijiet internazzjonali. Il-Partijiet jaqblu li għall-finijiet ta' dan it-Titolu t-terminu "djalogu politiku" għandu jfisser skambji u konsultazzjonijiet, kemm formali jew informali, fi kwalunkwe livell tal-gvern.

Artikolu 6

Impenn favur il-prinċipji demokratiċi, id-drittijiet tal-bniedem u l-istat tad-dritt

Fl-interess tal-avvanz tal-impenn komuni tal-Partijiet favur il-prinċipji demokratiċi, id-drittijiet tal-bniedem u l-istat tad-dritt, il-Partijiet jaqblu li:

(a) jippromwovu l-prinċipji fundamentali rigward il-valuri demokratiċi, id-drittijiet tal-bniedem u l-istat tad-dritt, inkluż f'fora multilaterali; u

(b) fejn xieraq, jikkollaboraw u jikkoordinaw fir-rigward tal-avvanz prattiku tal-prinċipji demokratiċi, id-drittijiet tal-bniedem u l-istat tad-dritt, inkluż f'pajjiżi terzi.

Artikolu 7

Ġestjoni tal-kriżijiet

Il-Partijiet jaffermaw mill-ġdid l-impenn tagħhom li jippromwovu l-paċi u s-sigurtà internazzjonali inkluż, fost l-oħrajn, permezz tal-Ftehim bejn New Zealand u l-Unjoni Ewropea li jistabbilixxi qafas għall-parteċipazzjoni ta' New Zealand f'operazzjonijiet tal-Unjoni Ewropea għall-ġestjoni tal-kriżijiet, iffirmat fi Brussell fit-18 ta' April 2012.

Artikolu 8

Ġlieda kontra l-proliferazzjoni tal-armi ta' qerda massiva

1. Il-Partijiet jikkunsidraw li l-proliferazzjoni tal-armi ta' qerda massiva ("AQM") u s-sistemi ta' kunsinna tagħhom, kemm għand atturi statali kif ukoll mhux statali, tirrappreżenta waħda mill-akbar theddidiet serji għall-paċi u s-sigurtà internazzjonali. Il-Partijiet jaffermaw mill-ġdid l-impenn tagħhom biex fuq livell nazzjonali jikkonformaw mal-obbligi eżistenti tagħhom taħt trattati u ftehimiet internazzjonali ta' diżarmament u ta' nonproliferazzjoni u ma' obbligi internazzjonali oħrajn rilevanti, u jimplimentawhom kompletament. Il-Partijiet jaqblu li jikkooperaw u jikkontribwixxu fil-ġlieda kontra l-proliferazzjoni tal-AQM u s-sistemi ta' kunsinna tagħhom. Il-Partijiet jaqblu li din id-dispożizzjoni tikkostitwixxi element essenzjali ta' dan il-Ftehim.

2. Barra minn hekk, il-Partijiet jaqblu li jikkooperaw u jikkontribwixxu fil-prevenzjoni tal-proliferazzjoni tal-AQM u s-sistemi ta' kunsinna tagħhom billi:

(a) jieħdu passi, kif opportun, biex jiffirmaw, jirratifikaw, jew jaderixxu għal, u jimplimentaw kompletament kull strument internazzjonali rilevanti ieħor;

(b) iżommu sistema effettiva ta' kontrolli fuq l-esportazzjonijiet nazzjonali, li tikkontrolla l-esportazzjoni kif ukoll it-tranżitu tal-prodotti relatati mal-AQM, inkluż il-kontroll tal-użu aħħari tal-AQM fuq it-teknoloġiji b'użu doppju, u li tinkludi sanzjonijiet effettivi għall-ksur tal-kontrolli fuq l-esportazzjoni.

3. Il-Partijiet jaqblu li jistabbilixxu djalogu politiku regolari fuq dawn il-kwistjonijiet.

Artikolu 9

Armi ħfief u ta' kalibru żgħir

1. Il-Partijiet jirrikonoxxu li l-manifattura, it-trasferiment u ċ-ċirkolazzjoni illegali ta' armi ħfief u ta' kalibru żgħir (SALW), inkluż il-munizzjon tagħhom, u l-akkumulazzjoni eċċessiva tagħhom, il-ġestjoni ħażina, il-ħażniet li mhumiex adegwatament siguri, u t-tixrid mhux ikkontrollat tagħhom, ikomplu joħolqu theddida serja għall-paċi u s-sigurtà internazzjonali.

2. Il-Partijiet jaffermaw mill-ġdid l-impenn tagħhom li josservaw u jimplimentaw kompletament l-obbligi rispettivi tagħhom sabiex jindirizzaw il-kummerċ illegali ta' SALW, inkluż il-munizzjon tagħhom, skont ftehimiet internazzjonali eżistenti u riżoluzzjonijiet tal-Kunsill tas-Sigurtà tan-NU ("KSNU"), kif ukoll l-impenji tagħhom fil-qafas ta' strumenti internazzjonali oħrajn applikabbli f'dan il-qasam, bħall-Programm ta' Azzjoni tan-NU għall-Prevenzjoni, il-Ġlieda u l-Qerda tal-Kummerċ Illegali ta' Armi Ħfief u ta' Kalibru Żgħir fl-Aspetti Kollha Tiegħu.

3. Il-Partijiet jimpenjaw ruħhom li jikkooperaw u jiżguraw il-koordinazzjoni u l-komplementarjetà fl-isforzi tagħhom biex jindirizzaw il-kummerċ illegali ta' SALW, inkluż il-munizzjon tagħhom, fil-livelli globali, reġjonali, sottoreġjonali u nazzjonali u jaqblu li jistabbilixxu djalogu politiku regolari dwar dawn il-kwistjonijiet.

Artikolu 10

Qorti Kriminali Internazzjonali

1. Il-Partijiet jaffermaw mill-ġdid li l-aktar reati serji ta' tħassib għall-komunità internazzjonali b'mod ġenerali ma jistgħux ma jiġux puniti u li l-prosekuzzjoni tagħhom għandha tiġi żgurata permezz ta' miżuri fil-livell domestiku jew internazzjonali, inkluż permezz tal-Qorti Kriminali Internazzjonali.

2. Bil-promozzjoni tat-tisħiħ tal-paċi u tal-ġustizzja internazzjonali, il-Partijiet jaffermaw mill-ġdid id-determinazzjoni tagħhom biex:

(a) jieħdu passi biex jimplimentaw l-Istatut ta' Ruma tal-Qorti Kriminali Internazzjonali ("L-Istatut ta' Ruma") u, kif xieraq, l-istrumenti relatati;

(b) jaqsmu l-esperjenza ma' sħab reġjonali dwar l-adozzjoni tal-aġġustamenti legali meħtieġa sabiex jippermettu r-ratifika u l-implimentazzjoni tal-Istatut ta' Ruma; u

(c) jikkooperaw biex imexxu 'l quddiem l-għan tal-universalità u l-integrità tal-Istatut ta' Ruma.

Artikolu 11

Kooperazzjoni fil-ġlieda kontra t-terroriżmu

1. Il-Partijiet jaffermaw mill-ġdid l-importanza tal-ġlieda kontra t-terroriżmu b'rispett sħiħ lejn l-istat tad-dritt, id-dritt internazzjonali, b'mod partikolari l-Karta tan-NU u r-riżoluzzjonijiet tal-KSNU rilevanti, il-liġi dwar id-drittijiet tal-bniedem, il-liġi dwar ir-refuġjati u l-liġi umanitarja internazzjonali.

2. F'dan il-qafas u, filwaqt li jittieħed kont tal-Istrateġija Globali tan-NU kontra t-Terroriżmu, li tinsab fir-Riżoluzzjoni 60/288 tal-Assemblea Ġenerali tan-NU tat-8 ta' Settembru 2006, il-Partijiet jaqblu li jikkooperaw fil-prevenzjoni u t-trażżin tat-terroriżmu, b'mod partikolari, kif ġej:

(a) fil-qafas tal-implimentazzjoni sħiħa tar-Riżoluzzjonijiet tal-KSNU 1267, 1373 u 1540 u ta' riżoluzzjonijiet tan-NU u ta' strumenti internazzjonali applikabbli oħra;

(b) bl-iskambju ta' informazzjoni dwar gruppi terroristiċi u n-netwerks tagħhom li jappoġġawhom f'konformità mal-liġijiet internazzjonali u nazzjonali applikabbli;

(c) bl-iskambju ta' fehmiet dwar:

(i) mezzi u metodi użati sabiex jiġi miġġieled it-terroriżmu, inkluż f'oqsma tekniċi u taħriġ;

(ii) il-prevenzjoni tat-terroriżmu; u

(iii) l-aħjar prattika fir-rigward tal-ħarsien tad-drittijiet tal-bniedem fil-ġlieda kontra t-terroriżmu;

(d) billi jikkooperaw sabiex japprofondixxu l-kunsens internazzjonali dwar il-ġlieda kontra t-terroriżmu u l-qafas normattiv tiegħu u billi jaħdmu lejn ftehim dwar il-Konvenzjoni Komprensiva dwar it-Terroriżmu Internazzjonali mill-aktar fis possibbli sabiex jikkomplimenta l-istrumenti eżistenti tan-NU kontra t-terroriżmu; u

(e) billi jippromwovu l-kooperazzjoni fost l-Istati Membri tan-NU biex jimplimentaw b'mod effettiv l-Istrateġija Globali Kontra t-Terroriżmu tan-NU bil-mezzi kollha xierqa.

3. Il-Partijiet jaffermaw mill-ġdid l-impenn tagħhom favur l-istandards internazzjonali stabbiliti mit-Task Force ta' Azzjoni Finanzjarja ("FATF") biex jiġi miġġieled il-finanzjament tat-terroriżmu.

4. Il-Partijiet jaffermaw mill-ġdid l-impenn tagħhom li jaħdmu flimkien sabiex jipprovdu assistenza għall-bini ta' kapaċità kontra t-terroriżmu lil stati oħrajn li jeħtieġu riżorsi u għarfien espert biex jimpedixxu u jirrispondu għal attivitajiet terroristiċi, inkluż fil-kuntest tal-Forum Globali Kontra t-Terroriżmu (GCTF).

TITOLU III

KOOPERAZZJONI DWAR L-IŻVILUPP GLOBALI U L-GĦAJNUNA UMANITARJA

Artikolu 12

Żvilupp

1. Il-Partijiet jaffermaw mill-ġdid l-impenn tagħhom li jappoġġaw l-iżvilupp sostenibbli f'pajjiżi fil-fażi tal-iżvilupp sabiex inaqqsu l-faqar u jikkontribwixxu għal dinja iktar sigura, ekwa u għanja.

2. Il-Partijiet jirrikonoxxu l-valur li jaħdmu flimkien biex jiżguraw li l-attivitajiet ta' żvilupp ikollhom impatt, medda u influenza ikbar, inkluż fil-Paċifiku.

3. Għal dan l-għan, il-Partijiet jaqblu li:

(a) jiskambjaw fehmiet u, fejn xieraq, jikkoordinaw pożizzjonijiet dwar kwistjonijiet ta' żvilupp f'fora reġjonali u internazzjonali sabiex jippromwovu t-tkabbir inklussiv u sostenibbli għall-iżvilupp uman; u

(b) jiskambjaw informazzjoni dwar il-programmi ta' żvilupp rispettivi tagħhom u, fejn xieraq, jikkoordinaw l-involviment fil-pajjiż biex iżidu l-impatt tagħhom fuq l-iżvilupp sostenibbli u l-qerda tal-faqar.

Artikolu 13

Għajnuna Umanitarja

Il-Partijiet jaffermaw mill-ġdid l-impenn komuni tagħhom favur l-għajnuna umanitarja u għandhom jagħmlu ħilithom biex joffru risponsi koordinati kif opportun.

TITOLU IV

KOOPERAZZJONI DWAR KWISTJONIJIET EKONOMIĊI U KUMMERĊJALI

Artikolu 14

Djalogu dwar kwistjonijiet ekonomiċi, kummerċjali u ta' investiment

1. Il-Partijiet huma impenjati favur id-djalogu u l-kooperazzjoni f'oqsma relatati mal-ekonomija, il-kummerċ u l-investiment sabiex jiffaċilitaw il-kummerċ bilaterali u l-flussi tal-investiment. Fl-istess waqt, filwaqt li jirrikonoxxu l-importanza li dan isir permezz ta' sistema kummerċjali multilaterali bbażata fuq ir-regoli, il-Partijiet jaffermaw l-impenn tagħhom li jaħdmu flimkien fl-Organizzazzjoni Dinjija tal-Kummerċ ("WTO") sabiex jiksbu iktar liberalizzazzjoni tal-kummerċ.

2. Il-Partijiet jaqblu li jippromwovu l-iskambju ta' informazzjoni u l-kondiviżjoni ta' esperjenzi dwar il-politiki u x-xejriet makroekonomiċi rispettivi tagħhom, inkluż l-iskambju ta' informazzjoni dwar il-koordinazzjoni tal-politiki ekonomiċi fil-kuntest tal-kooperazzjoni ekonomika u integrazzjoni reġjonali.

3. Il-Partijiet għandhom ifittxu li jkollhom djalogu sostantiv immirat li jippromwovi l-kummerċ tal-merkanzija, inklużi prodotti bażiċi agrikoli u oħrajn, ta' materja prima,ta' prodotti manifatturati u ta' prodotti b'valur miżjud għoli. Il-Partijiet jirrikonoxxu li approċċ trasparenti msejjes fuq is-suq huwa l-aħjar mod li bih jinħoloq ambjent li jiffavorixxi l-investiment fil-produzzjoni u l-kummerċ ta' tali prodotti u biex jiġu promossi l-allokazzjoni u l-użu effiċjenti tagħhom.

4. Il-Partijiet għandhom ifittxu li jkollhom djalogu sostantiv immirat li jippromwovi l-kummerċ bilaterali fis-servizzi u li jiġu skambjati l-informazzjoni u l-esperjenzi dwar l-ambjenti superviżorji rispettivi tagħhom. Il-Partijiet jaqblu wkoll li jsaħħu l-kooperazzjoni bil-ħsieb li jtejbu l-kontabbiltà, l-awditjar, is-sistemi superviżorji u regolatorji fis-settur bankarju, fis-settur tal-assigurazzjoni u f'partijiet oħra tas-settur finanzjarju.

5. Il-Partijiet għandhom jinkoraġġixxu l-iżvilupp ta' ambjent attraenti u stabbli għall-investiment reċiproku permezz ta' djalogu mmirat lejn it-tisħiħ tal-fehim reċiproku u tal-kooperazzjoni fi kwistjonijiet marbuta mal-investiment, l-esplorazzjoni ta' mekkaniżmi biex jiffaċilitaw il-flussi tal-investiment, u t-trawwim ta' regoli stabbli, trasparenti u miftuħa għall-investituri.

6. Il-Partijiet għandhom iżommu lil xulxin infurmati rigward l-iżvilupp tal-kummerċ bilaterali u internazzjonali, aspetti relatati mal-investiment u l-kummerċ ta' politiki oħrajn, inklużi l-approċċi tal-politiki tagħhom lejn il-ftehimiet ta' kummerċ ħieles ("FTAs") u l-aġendi u kwistjonijiet regolatorji relatati mal-FTA rispettivi, b'impatt potenzjali fuq il-kummerċ u l-investiment bilaterali.

7. Tali djalogu u kooperazzjoni dwar il-kummerċ u l-investiment se jiġu segwiti permezz ta', fost l-oħrajn:

(a) djalogu annwali rigward il-politika kummerċjali fil-livell ta' uffiċjali għolja, ikkumplementat minn laqgħat ministerjali dwar il-kummerċ, meta jiddeċiedu l-Partijiet;

(b) djalogu annwali dwar il-kummerċ agrikolu; u

(c) skambji settorjali oħra, meta jiddeċiedu l-Partijiet.

8. Il-Partijiet jimpenjaw ruħhom li jikkooperaw sabiex jiżguraw il-kondizzjonijiet għal iżjed kummerċ u investiment bejniethom, u l-promozzjoni tagħhom, inkluż permezz tan-negozjar ta' ftehimiet ġodda, fejn fattibli.

Artikolu 15

Kwistjonijiet sanitarji u fitosanitarji

1. Il-Partijiet jaqblu li jsaħħu l-kooperazzjoni dwar kwistjonijiet sanitarji u fitosanitarji ("SPS") fil-qafas tal-Ftehim tad-WTO dwar l-Applikazzjoni ta' Miżuri Sanitarji u Fitosanitarji u l-Kummissjoni tal-Codex Alimentarius, l-Organizzazzjoni Dinjija għas-Saħħa tal-Annimali ("OIE") u l-organizzazzjonijiet rilevanti internazzjonali u reġjonali li jaħdmu fil-qafas tal-Konvenzjoni Internazzjonali dwar il-Protezzjoni tal-Pjanti ("IPPC"). Din il-kooperazzjoni għandu jkollha l-għan li ttejjeb il-fehim reċiproku tal-miżuri SPS tal-Parti l-oħra u biex tiffaċilita l-kummerċ bejn il-Partijiet, u tista' tinkludi:

(a) il-kondiviżjoni ta' informazzjoni;

(b) l-applikazzjoni ta' rekwiżiti tal-importazzjoni għat-territorju sħiħ tal-Parti l-oħra;

(c) it-twettiq ta' verifika tas-sistemi ta' spezzjoni u ċertifikazzjoni kollha jew parti minnhom tal-awtoritajiet tal-Parti l-oħra, b'konformità mal-istandards rilevanti internazzjonali tal-Codex Alimentarius, l-OIE u l-IPPC dwar il-valutazzjoni ta' tali sistemi; u

(d) ir-rikonoxximent ta' żoni ħielsa mill-pesti u l-mard, u żoni bi prevalenza baxxa ta' pesti jew mard.

2. Għal dak il-għan, il-Partijiet jimpenjaw ruħhom li jagħmlu użu sħiħ mill-istrumenti eżistenti, bħall-Ftehim bejn il-Komunità Ewropea u New Zealand dwar miżuri sanitarji applikabbli għall-kummerċ f'annimali ħajjin u prodotti tal-annimali, iffirmat fi Brussell fis-17 ta' Diċembru 1996, u li jikkooperaw f'forum bilaterali adattat dwar kwistjonijiet SPS oħrajn mhux koperti minn dak il-Ftehim.

Artikolu 16

Trattament xieraq tal-annimali

Il-Partijiet jaffermaw mill-ġdid ukoll l-importanza li jżommu l-fehim reċiproku u l-kooperazzjoni tagħhom dwar kwistjonijiet ta' trattament xieraq tal-annimali, u se jkomplu jaqsmu l-informazzjoni u jikkooperaw fil-Forum tal-Kummissjoni Ewropea għall-Kooperazzjoni dwar it-Trattament Xieraq tal-Annimali u l-awtoritajiet kompetenti ta' New Zealand u li jaħdmu mill-qrib flimkien fl-OIE fuq dawn il-kwistjonijiet.

Artikolu 17

Ostakoli tekniċi għall-kummerċ

1. Il-Partijiet għandhom il-fehma komuni li kompattibbiltà ikbar tal-istandards, ir-regolamenti tekniċi u l-proċeduri ta' valutazzjoni tal-konformità hija element ewlieni fl-iffaċilitar tal-kummerċ tal-merkanzija.

2. Il-Partijiet jirrikonoxxu l-interess reċiproku tagħhom li jitnaqqsu l-ostakoli tekniċi għall-kummerċ, u għal dan il-għan jaqblu li jikkooperaw fil-qafas tal-Ftehim dwar l-Ostakoli Tekniċi għall-Kummerċ tad-WTO u permezz tal-Ftehim dwar għarfien reċiproku b'relazzjoni mal-istima ta' konformità bejn il-Komunità Ewropea u New Zealand, iffirmat f'Wellington fil-25 ta' Ġunju 1998.

Artikolu 18

Politika dwar il-kompetizzjoni

Il-Partijiet jaffermaw mill-ġdid l-impenn tagħhom li jippromwovu l-kompetizzjoni fl-attivitajiet ekonomiċi permezz tal-liġijiet u r-regolamenti dwar il-kompetizzjoni rispettivi tagħhom. Il-Partijiet jaqblu li jaqsmu informazzjoni dwar il-politika tal-kompetizzjoni u kwistjonijiet relatati u li jsaħħu l-kooperazzjoni bejn l-awtoritajiet tal-kompetizzjoni tagħhom.

Artikolu 19

Akkwist mill-gvern

1. Il-Partijiet jaffermaw mill-ġdid l-impenn tagħhom favur oqfsa tal-akkwist mill-gvern miftuħa u trasparenti li, konsistenti mal-obbligi internazzjonali tagħhom, jippromwovu valur tajjeb għall-flus, swieq kompetittivi, u prattiki ta' xiri nondiskriminatorji u b'hekk jissaħħaħ il-kummerċ bejn il-Partijiet.

2. Il-Partijiet jaqblu li jkomplu jsaħħu l-konsultazzjoni, il-kooperazzjoni u l-iskambji ta' esperjenza u l-aħjar prattiki tagħhom fil-qasam tal-akkwist mill-gvern fir-rigward ta' kwistjonijiet ta' interess reċiproku, inkluż dwar l-oqfsa regolatorji rispettivi tagħhom.

3. Il-Partijiet jaqblu li jesploraw modi biex ikomplu jippromwovu l-aċċess għas-swieq ta' xulxin f'dak li jirrigwarda l-akkwist mill-gvern u jiskambjaw fehmiet dwar miżuri u prattiki li jistgħu jaffetwaw b'mod ħażin il-kummerċ tal-akkwist bejniethom.

Artikolu 20

Materja prima

1. Il-Partijiet se jsaħħu l-kooperazzjoni dwar kwistjonijiet relatati mal-materja prima permezz tad-djalogu bilaterali jew f'kuntesti plurilaterali rilevanti jew istituzzjonijiet internazzjonali, fuq talba ta' Parti minnhom. B'mod partikolari, din il-kooperazzjoni għandha timmira lejn it-tneħħija tal-ostakoli għall-kummerċ fil-materja prima, it-tisħiħ ta' qafas globali bbażat fuq ir-regoli għall-kummerċ tal-materja prima u l-promozzojni tat-trasparenza fis-swieq globali għall-materja prima.

2. Suġġetti għall-kooperazzjoni jistgħu jinkludu, fost l-oħrajn:

(a) kwistjonijiet ta' provvista u domanda, kwistjonijiet bilaterali dwar il-kummerċ u l-investiment, kif ukoll kwistjonijiet ta' interess li jinbtu mill-kummerċ internazzjonali;

(b) ostakoli tariffarji u nontariffarji għall-materji primi, servizzi relatati u investimenti;

(c) l-oqfsa regolatorji rispettivi tal-partijiet; u

(d) l-aħjar prattiki fil-qasam tal-iżvilupp sostenibbli tal-industrija tal-minjieri, inkluża l-politika dwar il-minerali, l-ippjanar tal-użu tal-art u proċeduri ta' awtorizzazzjoni.

Artikolu 21

Proprjetà intellettwali

1. Il-Partijiet jaffermaw mill-ġdid l-importanza tad-drittijiet u l-obbligi tagħhom fir-rigward tad-drittijiet tal-proprjetà intellettwali, inklużi d-drittijiet tal-awtur u d-drittijiet relatati, trademarks, indikazzjonijiet ġeografiċi, disinji u privattivi, u l-infurzar tagħhom, f'konformità mal-ogħla standards internazzjonali li l-Partijiet josservaw.

2. Il-Partijiet jaqblu li jiskambjaw l-informazzjoni u jikkondividu l-esperjenzi dwar kwistjonijiet tal-proprjetà intellettwali inklużi:

(a) il-prattika, il-promozzjoni, it-tixrid, is-simplifikazzjoni, il-ġestjoni, l-armonizzazzjoni, il-protezzjoni u l-implimentazzjoni effettiva tad-drittijiet tal-proprjetà intellettwali;

(b) il-prevenzjoni ta' ksur tad-drittijiet tal-proprjetà intellettwali;

(c) il-ġlieda kontra l-falsifikazzjoni u l-piraterija, permezz tal-forom xierqa ta' kooperazzjoni; u

(d) il-funzjonament ta' korpi responsabbli mill-protezzjoni u l-infurzar tad-drittijiet tal-proprjetà intellettwali.

3. Il-Partijiet jaqblu li jiskambjaw l-informazzjoni u jippromwovu d-djalogu dwar il-protezzjoni tar-riżorsi ġenetiċi, l-għarfien tradizzjonali u l-folklor.

Artikolu 22

Dwana

1. Il-Partijiet għandhom itejbu l-kooperazzjoni fir-rigward ta' kwistjonijiet doganali, inkluża l-faċilitazzjoni tal-kummerċ, bil-ħsieb ta' aktar simplifikazzjoni u armonizzazzjoni ta' proċeduri doganali u l-promozzjoni tal-azzjoni konġunta fil-kuntest ta' inizjattivi internazzjonali rilevanti.

2. Mingħajr preġudizzju għal forom oħra ta' kooperazzjoni previsti f'dan il-Ftehim, il-Partijiet għandhom jikkunsidraw il-possibbiltà li jikkonkludu strumenti dwar il-kooperazzjoni doganali u l-assistenza amministrattiva reċiproka fi kwistjonijiet doganali.

Artikolu 23

Kooperazzjoni fi kwistjonijiet ta' tassazzjoni

1. Bil-ħsieb li jissaħħu u jiġu żviluppati l-attivitajiet ekonomiċi b'kunsiderazzjoni għall-ħtieġa li jiġi żviluppat qafas regolatorju xieraq, il-Partijiet jirrikonoxxu u jimpenjaw ruħhom li fil-qasam tat-taxxi jimplimentaw il-prinċipji tal-governanza tajba, jiġifieri t-trasparenza, l-iskambju ta' informazzjoni u l-kompetizzjoni ġusta fit-taxxi.

2. Għal dan il-għan, b'mod konformi mal-kompetenzi rispettivi tagħhom, il-Partijiet se jaħdmu biex itejbu l-kooperazzjoni internazzjonali fil-qasam tat-taxxa, biex jiffaċilitaw il-ġbir tad-dħul leġittimu mit-taxxa, u jiżviluppaw miżuri għall-implimentazzjoni effettiva tal-prinċipji ta' governanza tajba msemmija fil-paragrafu 1.

Artikolu 24

Trasparenza

Il-Partijiet jirrikonoxxu l-importanza tat-trasparenza u tal-proċess ġust fl-amministrazzjoni tal-liġijiet u r-regolamenti tagħhom marbuta mal-kummerċ, u għal dan l-għan il-Partijiet jaffermaw mill-ġdid l-impenji tagħhom kif stipulati fil-Ftehimiet tad-WTO, inkluż l-Artikolu X tal-Ftehim Ġenerali dwar it-Tariffi u l-Kummerċ tal-1994 u l-Artikolu III tal-Ftehim Ġenerali dwar il-Kummerċ fis-Servizzi.

Artikolu 25

Kummerċ u żvilupp sostenibbli

1. Il-Partijiet jirrikonoxxu l-kontribut lejn l-għan ta' żvilupp sostenibbli li jista' jsir permezz tal-promozzjoni ta' politiki ta' sostenn reċiproku dwar il-kummerċ, l-ambjent u x-xogħol, u jaffermaw mill-ġdid l-impenn tagħhom li jippromwovu l-kummerċ u l-investiment globali u bilaterali b'tali mod li jikkontribwixxu lejn dan l-għan.

2. Il-Partijiet jirrikonoxxu d-dritt ta' kull Parti li tistabbilixxi l-livelli proprji tagħha ta' protezzjoni domestika tal-ambjent u tax-xogħol, u li tadotta jew timmodifika l-liġijiet u l-politiki rilevanti tagħha, b'mod konsistenti mal-impenn tagħhom favur standards u ftehimiet rikonoxxuti internazzjonalment.

3. Il-Partijiet jirrikonoxxu li mhuwiex xieraq li l-kummerċ jew l-investiment jiġu inkoraġġuti billi jitnaqqsu jew jiġi offrut li jitnaqqsu l-livelli ta' protezzjoni mogħtija fil-liġijiet domestiċi ambjentali u tax-xogħol. Il-Partijiet jirrikonoxxu wkoll li mhuwiex xieraq li liġijiet, politiki u prattiki ambjentali jew tax-xogħol jintużaw għall-finijiet tal-protezzjoniżmu kummerċjali.

4. Il-Partijiet għandhom jiskambjaw l-informazzjoni u jaqsmu flimkien l-esperjenza dwar l-azzjonijiet tagħhom biex jippromwovu l-koerenza u l-appoġġ reċiproku bejn l-objettivi kummerċjali, soċjali u ambjentali, inkluż f'oqsma bħalma huma r-responsabbiltà soċjali korporattiva, il-prodotti u s-servizzi ambjentali, il-prodotti u t-teknoloġiji li ma jagħmlux ħsara lill-klima u skemi li jassiguraw is-sostenibbiltà, kif ukoll dwar l-aspetti l-oħrajn stipulati fit-Titolu VIII, u għandhom isaħħu d-djalogu u l-kooperazzjoni fir-rigward ta' kwistjonijiet ta' żvilupp sostenibbli li jistgħu jinqalgħu fil-kuntest tar-relazzjonijiet kummerċjali.

Artikolu 26

Djalogu mas-soċjetà ċivili

Il-Partijiet għandhom jinkoraġġixxu d-djalogu bejn l-organizzazzjonijiet governattivi u nongovernattivi, bħalma huma t-trade unions, l-impjegaturi, l-assoċjazzjonijiet tan-negozju, il-kmamar tal-kummerċ u l-industrija, bil-ħsieb li jippromwovu l-kummerċ u l-investiment f'oqsma ta' interess reċiproku.

Artikolu 27

Kooperazzjoni kummerċjali

Il-Partijiet għandhom jinkoraġġixxu rabtiet aktar b'saħħithom bejn in-negozji u jsaħħu r-rabtiet bejn il-gvern u n-negozju permezz ta' attivitajiet li jinvolvu l-kummerċ, inkluż fil-kuntest tal-Laqgħa bejn l-Asja u l-Ewropa ("ASEM").

B'mod partikolari, din il-kooperazzjoni għandu jkollha l-għan li ttejjeb il-kompetittività tal-intrapriżi żgħar u ta' daqs medju.

Artikolu 28

Turiżmu

Filwaqt li jirrikonoxxu l-valur tat-turiżmu fl-approfondiment tal-fehim u l-apprezzament reċiproku bejn il-popli tal-Unjoni u ta' New Zealand, u l-benefiċċji ekonomiċi li jirriżultaw minn żieda fit-turiżmu, il-Partijiet jaqblu li jikkooperaw bil-għan li jiżdied it-turiżmu fiż-żewġ direzzjonijiet bejn l-Unjoni u New Zealand.

TITOLU V

KOOPERAZZJONI DWAR IL-ĠUSTIZZJA, IL-LIBERTÀ U S-SIGURTA

Artikolu 29

Kooperazzjoni legali

1. Il-Partijiet jaqblu li jiżviluppaw kooperazzjoni fi kwistjonijiet ċivili u kummerċjali b'mod partikolari fir-rigward tan-negozjati, ir-ratifika u l-implimentazzjoni ta' konvenzjonijiet multilaterali dwar il-kooperazzjoni ġudizzjarja f'materji ċivili u, b'mod partikolari, il-Konvenzjonijiet tal-Konferenza tal-Aja dwar id-Dritt Internazzjonali Privat fil-qasam tal-kooperazzjoni legali internazzjonali u l-litigazzjoni, kif ukoll il-protezzjoni tat-tfal.

2. Fir-rigward tal-kooperazzjoni ġudizzjarja f'materji kriminali, il-Partijiet għandhom ikomplu jinvolvu ruħhom fi kwistjonijiet ta' assistenza legali reċiproka, f'konformità mal-istrumenti internazzjonali rilevanti.

Dan jista' jinkludi, fejn xieraq, l-adeżjoni ma', u l-implimentazzjoni ta,' strumenti rilevanti tan-NU. Jista' jinkludi wkoll, fejn xieraq, appoġġ għal strumenti rilevanti tal-Kunsill tal-Ewropa u kooperazzjoni bejn l-awtoritajiet rilevanti ta' New Zealand u l-Eurojust.

Artikolu 30

Kooperazzjoni fl-infurzar tal-liġi

Il-Partijiet jaqblu li jikkooperaw fost l-awtoritajiet, l-aġenziji u s-servizzi tal-infurzar tal-liġi u li jikkontribwixxu sabiex ifixklu u jiżmantellaw il-kriminalità transnazzjonali u theddidiet terroristiċi komuni għall-Partijiet. Il-kooperazzjoni bejn l-awtoritajiet, l-aġenziji u s-servizzi tal-infurzar tal-liġi tista' tieħu l-forma ta' assistenza reċiproka fl-investigazzjonijiet, il-kondiviżjoni ta' tekniki investigattivi, edukazzjoni u taħriġ konġunti għall-persunal tal-infurzar tal-liġi, u kwalunkwe tip ieħor ta' attività u għajnuna konġunti kif jista' jiġi determinat reċiprokament mill-Partijiet.

Artikolu 31

Ġlieda kontra l-kriminalità organizzata u l-korruzzjoni

1. Il-Partijiet jaffermaw mill-ġdid l-impenn tagħhom li jikkooperaw dwar il-prevenzjoni u l-ġlieda kontra l-kriminalità organizzata, ekonomika u finanzjarja transnazzjonali, il-korruzzjoni, l-iffalsifikar u t-tranżazzjonijiet illegali, permezz ta' konformità sħiħa mal-obbligi internazzjonali reċiproki tagħhom eżistenti f'dan il-qasam, inklużi dawk dwar il-kooperazzjoni effettiva fl-irkupru ta' assi jew fondi li ġejjin minn atti ta' korruzzjoni.

2. Il-Partijiet għandhom jippromwovu l-implimentazzjoni tal-Konvenzjoni tan-NU Kontra l-Kriminalità Organizzata Transnazzjonali, adottata fil-15 ta' Novembru 2000.

3. Il-Partijiet għandhom jippromwovu wkoll l-implimentazzjoni tal-Konvenzjoni tan-NU kontra l-Korruzzjoni, adottata fil-31 ta' Ottubru 2002, filwaqt li jqisu l-prinċipji tat-trasparenza u l-parteċipazzjoni tas-soċjetà ċivili.

Artikolu 32

Ġlieda kontra d-drogi illeċiti

1. Fil-kuntest tas-setgħat u l-kompetenzi rispettivi tagħhom, il-Partijiet għandhom jikkooperaw biex jiżguraw approċċ bilanċjat u integrat fir-rigward ta' kwistjonijiet ta' droga.

2. Il-Partijiet għandhom jikkooperaw bil-ħsieb li jiżmantellaw in-netwerks kriminali transnazzjonali involuti fit-traffikar tad-droga permezz ta', fost l-oħrajn, l-iskambju ta' informazzjoni, it-taħriġ jew il-kondiviżjoni tal-aħjar prattiki, inklużi tekniki investigattivi speċjali. Għandu jsir sforz partikolari biex tiġi miġġielda l-infiltrazzjoni tal-ekonomija leċita mill-kriminali.

Artikolu 33

Ġlieda kontra ċ-ċiberkriminalità

1. Il-Partijiet għandhom isaħħu l-kooperazzjoni biex jimpedixxu u jiġġieldu r-reati ta' teknoloġija għolja, ċibernetiċi u elettroniċi u d-distribuzzjoni ta' kontenut illegali, inkluż kontenut terroristiku u materjal ta' abbuż sesswali tat-tfal, permezz tal-internet, billi jiskambjaw l-informazzjoni u l-esperjenzi prattiċi b'konformità mal-leġislazzjoni nazzjonali tagħhom u l-obbligi internazzjonali tad-drittijiet tal-bniedem.

2. Il-Partijiet għandhom jiskambjaw informazzjoni fl-oqsma tal-edukazzjoni u t-taħriġ tal-investigaturi taċ-ċiberkriminalità, l-investigazzjoni taċ-ċiberkriminalità, u x-xjenza forensika diġitali.

Artikolu 34

Ġlieda kontra l-ħasil tal-flus u l-finanzjament tat-terroriżmu

1. Il-Partijiet jaffermaw mill-ġdid il-ħtieġa li jikkooperaw sabiex jipprevjenu li s-sistemi finanzjarji tagħhom jintużaw biex isir il-ħasil tar-rikavat mill-attivitajiet kriminali kollha, inkluż it-traffikar tad-droga u l-korruzzjoni, u sabiex jiġġieldu kontra l-finanzjament tat-terroriżmu. Din il-kooperazzjoni testendi għall-irkupru ta' assi jew fondi li jkunu ġejjin minn attivitajiet kriminali.

2. Il-Partijiet għandhom jiskambjaw informazzjoni rilevanti fil-qafas tal-leġislazzjoni rispettiva tagħhom, u jimplimentaw miżuri adatti biex jiġġieldu l-ħasil tal-flus u l-finanzjament tat-terroriżmu, b'konformità ma' standards adottati minn korpi internazzjonali rilevanti attivi f'dan il-qasam, bħalma hi l-FATF.

Artikolu 35

Migrazzjoni u ażil

1. Il-Partijiet jaffermaw mill-ġdid l-impenn tagħhom li jikkooperaw u jiskambjaw fehmiet fl-oqsma tal-migrazzjoni, inklużi l-immigrazzjoni irregolari, it-traffikar tal-bnedmin, l-ażil, l-integrazzjoni, il-mobilità tax-xogħol u l-iżvilupp, il-viżi, is-sigurtà tad-dokumenti, il-bijometrika u l-ġestjoni tal-fruntieri.

2. Il-Partijiet jaqblu li jikkooperaw sabiex jipprevjenu u jikkontrollaw il-migrazzjoni irregolari. Għal dan il-għan:

(a) New Zealand għandha tieħu lura kull wieħed miċ-ċittadini tagħha li jkunu jinsabu irregolarment fit-territorju ta' Stat Membru, fuq talba ta' dan tal-aħħar u mingħajr formalitajiet ulterjuri; u

(b) kull Stat Membru għandu jieħu lura kull wieħed miċ-ċittadini tiegħu li jinsab irregolarment fit-territorju ta' New Zealand, fuq talba ta' din tal-aħħar u mingħajr formalitajiet ulterjuri.

Konsistenti mal-obbligi internazzjonali tagħhom, inkluż skont il-Konvenzjoni dwar l-Avjazzjoni Ċivili Internazzjonali, iffirmata fis-7 ta' Diċembru 1944, l-Istati Membri u New Zealand għandhom jipprovdu liċ-ċittadini tagħhom b'dokumenti xierqa ta' identità għal skopijiet bħal dawn.

3. Il-Partijiet, fuq talba ta' kwalunkwe waħda mill-Partijiet, se jesploraw il-possibiltà li jikkonkludu ftehim bejn New Zealand u l-Unjoni dwar ir-riammissjoni skont l-Artikolu 52(1) ta' dan il-Ftehim. Dan il-ftehim se jinkludi l-konsiderazzjoni ta' arranġamenti xierqa għal ċittadini ta' pajjiżi terzi u persuni apolidi.

Artikolu 36

Protezzjoni konsulari

1. New Zealand taqbel li l-awtoritajiet diplomatiċi u konsulari ta' kwalunkwe Stat Membru rappreżentat jistgħu jeżerċitaw il-protezzjoni konsulari fi New Zealand f'isem Stati Membri oħra li ma jkollhomx rappreżentazzjoni permanenti aċċessibbli fi New Zealand.

2. L-Unjoni u l-Istati Membri jaqblu li l-awtoritajiet diplomatiċi u konsulari ta' New Zealand jistgħu jeżerċitaw protezzjoni konsulari f'isem pajjiż terz u li pajjiżi terzi jistgħu jeżerċitaw protezzjoni konsulari f'isem New Zealand fl-Unjoni f'postijiet fejn New Zealand jew il-pajjiż terz ikkonċernat ma jkollhomx rappreżentazzjoni permanenti aċċessibbli.

3. Il-paragrafi 1 u 2 huma maħsuba biex ineħħu kull rekwiżit għal notifika jew kunsens li b'mod ieħor ikunu jistgħu japplikaw.

4. Il-Partijiet jaqblu li jiffaċilitaw djalogu dwar affarijiet konsulari bejn l-awtoritajiet kompetenti rispettivi tagħhom.

Artikolu 37

Protezzjoni tad-*data* personali

1. Il-Partijiet jaqblu li jikkooperaw bil-ħsieb li javvanzaw ir-relazzjoni tagħhom wara d-deċiżjoni tal-Kummissjoni Ewropea dwar il-protezzjoni adegwata tad-*data* personali minn New Zealand, u li jiżguraw livell għoli ta' protezzjoni tad-*data* personali, f'konformità ma' strumenti u standards internazzjonali rilevanti, inklużi l-Linji Gwida dwar il-Protezzjoni tal-Privatezza u l-Fluss Bejn il-Fruntieri ta' Informazzjoni Personali tal-Organizzazzjoni għall-Kooperazzjoni u l-Iżvilupp Ekonomiku ("OECD").

2. Din il-kooperazzjoni tista' tinkludi, fost l-oħrajn, l-iskambju ta' informazzjoni u għarfien espert. Din tista' wkoll tinkludi l-kooperazzjoni bejn kontrapartijiet regolatorji f'korpi bħall-Grupp ta' Ħidma tal-OECD dwar is-Sigurtà u l-Privatezza fl-Ekonomija Diġitali u n-Netwerk Globali ta' Infurzar tal-Privatezza.

TITOLU VI

KOOPERAZZJONI FL-OQSMA TAR-RIĊERKA, L-INNOVAZZJONI U S-SOĊJETÀ TAL-INFORMAZZJONI

Artikolu 38

Riċerka u innovazzjoni

1. Il-Partijiet jaqblu li jsaħħu l-kooperazzjoni tagħhom fl-oqsma tar-riċerka u l-innovazzjoni.

2. Il-Partijiet għandhom jinkoraġġixxu, jiżviluppaw u jiffaċilitaw attivitajiet ta' kooperazzjoni fl-oqsma tar-riċerka u l-innovazzjoni għal skopijiet paċifiċi, b'appoġġ jew komplimentari għall-Ftehim dwar kooperazzjoni xjentifika u teknoloġika bejn il-Komunità Ewropea u l-Gvern ta' New Zealand, iffirmat fi Brussell fis-16 ta' Lulju 2008.

Artikolu 39

Soċjetà tal-informazzjoni

1. Billi jirrikonoxxu li t-teknoloġiji tal-informazzjoni u tal-komunikazzjoni huma elementi ewlenin tal-ħajja moderna u ta' importanza vitali għall-iżvilupp ekonomiku u soċjali, il-Partijiet jaqblu li jiskambjaw il-fehmiet tagħhom dwar il-linji ta' politika rispettivi tagħhom f'dan il-qasam.

2. Il-kooperazzjoni f'dan il-qasam tista' tiffoka, fost l-oħrajn, fuq:

(a) l-iskambju ta' fehmiet dwar aspetti differenti tas-soċjetà tal-informazzjoni, b'mod partikolari l-varar ta' broadband b'veloċità għolja, politiki u regolamentazzjoni tal-komunikazzjonijiet elettroniċi, inkluż is-servizz universali, il-liċenzjar u l-awtorizzazzjonijiet ġenerali, il-protezzjoni tal-privatezza u d-*data* personali, il-gvern elettroniku u l-gvern miftuħ, is-sigurtà tal-internet u l-indipendenza u l-effiċjenza tal-awtoritajiet regolatorji;

(b) l-interkonnessjoni u l-interoperabbiltà tan-netwerks ta' riċerka u infrastrutturi u servizzi tad-*data* tal-kompjuters u x-xjenza, inkluż f'kuntest reġjonali;

(c) l-istandardizzazzjoni, iċ-ċertifikazzjoni u t-tixrid ta' teknoloġiji ġodda tal-informazzjoni u l-komunikazzjoni;

(d) aspetti ta' sigurtà, fiduċja u privatezza ta' teknoloġiji u servizzi tal-informazzjoni u l-komunikazzjoni, inkluż il-promozzjoni tas-sikurezza online, il-ġlieda kontra l-użu ħażin tat-teknoloġija tal-informatika u kull forma ta' mezzi elettroniċi, u l-kondiviżjoni tal-informazzjoni; u

(e) l-iskambju ta' fehmiet dwar miżuri biex jindirizzaw il-kwistjoni tal-ispejjeż tar-roaming internazzjonali bil-mobiles.

TITOLU VII

KOOPERAZZJONI FIL-QASAM TAL-EDUKAZZJONI, IL-KULTURA U L-KUNTATTI POPLU MA' POPLU

Artikolu 40

Edukazzjoni u taħriġ

1. Il-Partijiet jirrikonoxxu l-kontribut kruċjali li jagħtu l-edukazzjoni u t-taħriġ lill-ħolqien ta' impjiegi ta' kwalità u t-tkabbir sostenibbli għall-ekonomiji bbażati fuq l-għarfien, b'mod partikolari permezz tal-iżvilupp ta' ċittadini li ma jkunux biss imħejjija għal parteċipazzjoni infurmata u effettiva fil-ħajja demokratika, iżda li jkollhom ukoll il-kapaċità li jsolvu problemi u jieħdu l-opportunitajiet li jirriżultaw mid-dinja globalment konnessa tas-seklu 21. Konsegwentement, il-Partijiet jagħrfu li għandhom interess komuni li jikkooperaw fl-oqsma tal-edukazzjoni u t-taħriġ.

2. B'mod konformi mal-interessi reċiproċi tagħhom u l-miri tal-politiki tagħhom dwar l-edukazzjoni, il-Partijiet jimpenjaw ruħhom li jappoġġaw flimkien attivitajiet adatti ta' kooperazzjoni fil-qasam tal-edukazzjoni u t-taħriġ. Din il-kooperazzjoni se tikkonċerna s-setturi kollha tal-edukazzjoni u tista' tinkludi:

(a) kooperazzjoni dwar il-mobilità tat-tagħlim ta' individwi permezz tal-promozzjoni u l-faċilitazzjoni tal-iskambju ta' studenti, riċerkaturi, persunal akkademiku u amministrattiv ta' istituzzjonijiet tal-edukazzjoni terzjarja u għalliema;

(b) proġetti ta' kooperazzjoni konġunti bejn istituzzjonijiet tal-edukazzjoni u t-taħriġ fl-Unjoni u New Zealand bil-ħsieb li jiġi promoss l-iżvilupp tal-kurrikulu, programmi tal-istudju u lawrji konġunti u l-mobilità tal-persunal u l-istudenti.

(c) il-kooperazzjoni, rabtiet u sħubijiet istituzzjonali bil-għan li jissaħħaħ l-element edukattiv fit-trijanglu tal-għarfien u biex jiġi promoss l-iskambju ta' esperjenza u kompetenzi; u

(d) l-appoġġ għar-riforma tal-politiki permezz ta' studji, konferenzi, seminars, gruppi ta' ħidma, eżerċizzji ta' parametri referenzjarji u l-iskambju ta' informazzjoni u prattika tajba, b'mod partikolari fid-dawl tal-proċessi ta' Bolonja u ta' Kopenħagen u l-għodda u prinċipji li jżidu t-trasparenza u l-innovazzjoni fl-edukazzjoni.

Artikolu 41

Kooperazzjoni kulturali, awdjoviżiva u tal-midja

1. Il-Partijiet jaqblu li jippromwovu kooperazzjoni eqreb fis-setturi kulturali u kreattivi, sabiex jitjieb, fost l-oħrajn, il-fehim reċiproku u l-għarfien tal-kulturi rispettivi tagħhom.

2. Il-Partijiet għandhom jaħdmu biex jieħdu miżuri xierqa sabiex jippromwovu skambji kulturali u jwettqu inizjattivi konġunti f'diversi oqsma kulturali filwaqt li jużaw l-istrumenti u l-oqfsa ta' kooperazzjoni disponibbli.

3. Il-Partijiet għandhom jaħdmu biex jippromwovu l-mobilità ta' professjonisti tal-kultura, ta' xogħlijiet tal-arti u oġġetti kulturali oħra bejn New Zealand u l-Unjoni u l-Istati Membri tagħha.

4. Il-Partijiet jaqblu li jesploraw, permezz tad-djalogu dwar il-politiki, firxa ta' modi li bihom l-oġġetti kulturali miżmuma barra mill-pajjiż ta' oriġini tagħhom ikunu jistgħu jsiru aċċessibbli għall-komunitajiet fejn oriġinaw l-oġġetti.

5. Il-Partijiet għandhom jinkoraġġixxu d-djalogu interkulturali bejn organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili kif ukoll bejn individwi miż-żewġ Partijiet.

6. Il-Partijiet jaqblu li jikkooperaw, b'mod partikolari permezz tad-djalogu ta' politika, f'fora internazzjonali rilevanti, b'mod partikolari l-Organizzazzjoni tan-Nazzjonijiet Uniti għall-Edukazzjoni, Xjenza u Kultura (UNESCO), bil-għan li jsegwu objettivi komuni u jippromwovu d-diversità kulturali, inkluż permezz tal-implimentazzjoni tal-Konvenzjoni tal-UNESCO dwar il-Protezzjoni u l-Promozzjoni tad-Diversità tal-Espressjonijiet Kulturali.

7. Il-Partijiet għandhom jinkoraġġixxu, jappoġġaw u jiffaċilitaw l-iskambji, il-kooperazzjoni u d-djalogu bejn l-istituzzjonijiet u l-professjonisti fis-setturi awdjoviżivi u tal-midja.

Artikolu 42

Kuntatti poplu ma' poplu

Filwaqt li jirrikonoxxu l-valur tal-kuntatti poplu ma' poplu u l-kontribuzzjoni tagħhom lejn it-titjib tal-fehim bejn l-Unioni u New Zealand, il-Partijiet jaqblu li jinkoraġġixxu, irawmu u jfanndu tali kuntatti kif xieraq. Tali kuntatti jistgħu jinkludu skambji ta' uffiċjali u apprendistati għall-perijodu qasir għal studenti postgradwatorji.

TITOLU VIII

KOOPERAZZJONI FIL-QASAM TAL-IŻVILUPP SOSTENIBBLI, L-ENERĠIJA U T-TRASPORT

Artikolu 43

Ambjent u riżorsi naturali

1. Il-Partijiet jaqblu li jikkooperaw dwar kwistjonijiet ambjentali, inkluża l-ġestjoni sostenibbli tar-riżorsi naturali. L-għan ta' din il-kooperazzjoni huwa l-promozzjoni tal-ħarsien ambjentali u l-integrazzjoni ta' konsiderazzjonijiet ambjentali fis-setturi rilevanti tal-kooperazzjoni, inkluż f'kuntest internazzjonali u reġjonali.

2. Il-Partijiet jaqblu li kooperazzjoni tista' titwettaq permezz ta' mezzi bħad-djalogu, workshops, seminars, konferenzi, programmi u proġetti kollaborattivi, il-kondiviżjoni ta' informazzjoni bħall-aħjar prattiki, u skambji ta' esperti, inkluż fuq livell bilaterali jew multilaterali. Is-suġġetti u l-objettivi għall-kooperazzjoni għandhom jiġu identifikati b'mod konġunt fuq talba ta' kwalunkwe waħda mill-Partijiet.

Artikolu 44

Titjib, protezzjoni u regolamentazzjoni tas-saħħa

1. Il-Partijiet jaqblu li jtejbu l-kooperazzjoni fil-qasam tas-saħħa, inkluż fil-kuntest tal-globalizzazzjoni u t-tibdil demografiku. Għandhom isiru sforzi sabiex jiġu promossi l-kooperazzjoni u l-iskambji ta' informazzjoni u esperjenzi dwar:

(a) il-protezzjoni tas-saħħa;

(b) is-sorveljanza ta' mard li jittieħed (bħalma huma l-influwenza u t-tifqigħat ta' mard akut) u attivitajiet oħra li jaqgħu fl-ambitu tar-Regolamenti Internazzjonali tas-Saħħa (2005), inkluż azzjonijiet ta' tħejjija kontra theddid kbir transfruntier, b'mod partikolari għall-ippjanar ta' tħejjija u l-valutazzjoni tar-riskju;

(c) il-kooperazzjoni dwar l-istandards, u l-valutazzjoni tal-konformità għall-ġestjoni tar-regolamentazzjoni u r-riskju minn prodotti (inklużi l-farmaċewtiċi u t-tagħmir mediku);

(d) kwistjonijiet relatati mal-implimentazzjoni tal-Konvenzjoni ta' Qafas dwar il-Kontroll fuq it-Tabakk tal-Organizzazzjoni Dinjija tas-Saħħa ("WHO"); u

(e) kwistjonijiet relatati mal-implimentazzjoni tal-Kodiċi ta' Prattika Globali tal-WHO dwar ir-Reklutaġġ Internazzjonali tal-Persunal fil-Qasam tas-Saħħa.

2. Il-Partijiet jaffermaw mill-ġdid l-impenji tagħhom li jirrispettaw, jippromwovu u jimplimentaw b'mod effettiv, kif xieraq, prattiki u standards tas-saħħa rikonoxxuti internazzjonalment.

3. Il-forom ta' kooperazzjoni jistgħu jinkludu, fost l-oħrajn, programmi u proġetti speċifiċi, kif sar qbil fuqhom reċiprokament, kif ukoll djalogu, kooperazzjoni u inizjattivi dwar suġġetti ta' interess komuni fuq livell bilaterali jew multilaterali.

Artikolu 45

Tibdil fil-klima

1. Il-Partijiet jirrikonoxxu li t-tibdil fil-klima huwa preokkupazzjoni globali u urġenti li teħtieġ azzjoni kollettiva konsistenti mal-għan ġenerali li ż-żieda fit-temperatura medja globali tinżamm taħt żewġ gradi Celsius ogħla mil-livelli preindustrijali. Fl-ambitu tal-kompetenzi rispettivi tagħhom u mingħajr preġudizzju għal diskussjonijiet f'fora oħrajn, il-Partijiet jaqblu li jikkooperaw f'oqsma ta' interess konġunt, inkluż, iżda mhux limitat għal:

(a) it-tranżizzjoni lejn ekonomiji b'emissjonijiet baxxi ta' gassijiet serra permezz ta' strateġiji u azzjonijiet ta' mitigazzjoni adatti għas-sitwazzjoni nazzjonali, inklużi strateġiji ta' tkabbir ekoloġiku;

(b) it-tfassil, l-implimentazzjoni u l-użu ta' mekkaniżmi bbażati fuq is-suq, u b'mod partikolari ta' skemi ta' kummerċ ta' emissjonijiet tal-karbonju;

(c) strumenti ta' finanzjament tas-settur pubbliku u dak privat għal azzjoni favur il-klima;

(d) ir-riċerka, l-iżvilupp, u t-tqegħid fl-użu ta' teknoloġija b'emissjonijiet baxxi ta' gass serra; u

(e) il-monitoraġġ ta' gassijiet serra u l-analiżi tal-effetti tagħhom, inkluż l-iżvilupp u l-implimentazzjoni ta' strateġiji ta' adattament kif xieraq.

2. Iż-żewġ Partijiet jaqblu li jikkooperaw aktar dwar l-iżviluppi internazzjonali f'dan il-qasam u, b'mod partikolari, dwar il-progress lejn l-adozzjoni ta' ftehim internazzjonali ġdid għal wara l-2020 skont il-Konvenzjoni ta' Qafas tan-NU dwar it-Tibdil fil-Klima kif ukoll fuq inizjattivi ta' kooperazzjoni komplementari li jgħinu biex jiġi indirizzat id-distakk fir-rigward tal-mitigazzjoni qabel l-2020.

Artikolu 46

Ġestjoni tar-riskju ta' diżastri u protezzjoni ċivili

Il-Partijiet jirrikonoxxu l-ħtieġa li jimmaniġġaw ir-riskji għal diżastri naturali u kkawżati mill-bniedem domestiċi u globali. Il-Partijiet jaffermaw l-impenn komuni tagħhom li jtejbu l-miżuri ta' prevenzjoni, mitigazzjoni, tħejjija, rispons u ta' rkupru sabiex tiżdied ir-reżiljenza tas-soċjetajiet u l-infrastrutturi tagħhom, u li jikkooperaw kif xieraq, fuq il-livell politiku bilaterali u multilaterali biex itejbu r-riżultati tal-ġestjoni tar-riskju tad-diżastri globali.

Artikolu 47

Enerġija

Il-Partijiet jirrikonoxxu l-importanza tas-settur tal-enerġija, u r-rwol ta' suq tal-enerġija li jaħdem tajjeb. Il-Partijiet jirrikonoxxu l-importanza tal-enerġija għall-żvilupp sostenibbli, it-tkabbir ekonomiku u l-kontribut tagħha għall-kisba ta' għanijiet ta' żvilupp miftiehma internazzjonalment, kif ukoll l-importanza tal-kooperazzjoni sabiex jiġu indirizzati sfidi ambjentali globali, b'mod partikolari t-tibdil fil-klima. Il-Partijiet għandhom ifittxu, fl-ambitu tal-kompetenzi rispettivi tagħhom, li jtejbu l-kooperazzjoni f'dan il-qasam bil-ħsieb li:

(a) jiżviluppaw politiki biex iżidu s-sigurtà tal-enerġija;

(b) jippromwovu l-kummerċ u l-investiment globali tal-enerġija;

(c) itejbu l-kompetittività;

(d) itejbu l-funzjonament tas-swieq globali tal-enerġija;

(e) jiskambjaw l-informazzjoni u l-esperjenzi ta' politiki permezz ta' fora multilaterali eżistenti tal-enerġija;

(f) jippromwovu l-użu ta' sorsi ta' enerġija rinnovabbli kif ukoll l-iżvilupp u l-adozzjoni ta' teknoloġiji tal-enerġija ndaf, diversi u sostenibbli, inklużi teknoloġiji b'enerġija rinnovabbli u teknoloġiji b'emissjonijiet baxxi tal-enerġija;

(g) jiksbu użu razzjonali tal-enerġija b'kontribuzzjonijiet kemm ta' min iforni kif ukoll ta' min jagħmel id-domanda, billi jippromwovu l-effiċjenza tal-enerġija fil-produzzjoni, it-trasport, id-distribuzzjoni u l-użu finali tal-enerġija;

(h) jimplimentaw l-impenji internazzjonali rispettivi tagħhom biex jirrazzjonalizzaw u fuq it-terminu medju gradwalment inaqqsu s-sussidji ineffiċjenti għall-karburanti fossili li jinkoraġġixxu l-konsum ħali; u

(i) jikkondividu l-aħjar prattiki fl-esplorazzjoni u l-produzzjoni tal-enerġija.

Artikolu 48

Trasport

1. Il-Partijiet għandhom jikkooperaw fl-oqsma rilevanti kollha tal-politika dwar it-trasport, inkluża l-politika integrata dwar it-trasport, bil-ħsieb tat-titjib tal-moviment tal-merkanzija u l-passiġġieri, il-promozzjoni tas-sigurtà u s-sikurezza fit-trasport bil-baħar u tal-avjazzjoni, il-promozzjoni tal-ħarsien tal-ambjent u ż-żieda fl-effiċjenza tas-sistemi tat-trasport tagħhom.

2. Il-kooperazzjoni u d-djalogu bejn il-Partijiet f'dan il-qasam irid ikollhom l-għan li jippromwovu:

(a) l-iskambju ta' informazzjoni dwar il-politiki u l-prattiki rispettivi tagħhom;

(b) it-tisħiħ tar-relazzjonijiet tal-avjazzjoni bejn l-Unjoni u New Zealand bil-ħsieb li:

(i) jiġu mtejba l-aċċess għas-suq, l-opportunitajiet ta' investiment u l-liberalizzazzjoni tas-sjieda tal-linji tal-ajru, u l-klawsoli tal-kontroll fi ftehimiet tas-servizzi tal-ajru b'konformità mal-politiki domestiċi;

(ii) titwessa' u titfannad il-kooperazzjoni regolatorja fis-sikurezza u s-sigurtà tal-avjazzjoni, u r-regolamentazzjoni ekonomika tal-industrija tat-trasport bl-ajru; u

(iii) jiġu appoġġati l-konverġenza regolatorja u t-tneħħija tal-ostakoli biex isir in-negozju, kif ukoll il-kooperazzjoni fil-ġestjoni tat-traffiku tal-ajru;

(c) l-għanijiet ta' aċċess bla xkiel għas-swieq u l-kummerċ marittimi internazzjonali bbażati fuq il-kompetizzjoni ġusta fuq bażi kummerċjali; u

(d) l-għarfien reċiproku tal-liċenzji tas-sewqan għal vetturi bil-mutur fuq l-art.

Artikolu 49

Agrikoltura, żvilupp rurali u forestrija

1. Il-Partijiet jaqblu li jinkoraġġixxu l-kooperazzjoni u d-djalogu fl-agrikoltura, l-iżvilupp rurali u l-forestrija.

2. Oqsma li fihom jistgħu jiġu kkunsidrati l-attivitajiet jinkludu, iżda mhumiex limitati għal, il-politika agrikola, il-politika ta' żvilupp rurali, l-istruttura ta' setturi ta' attivitajiet fl-art, u indikazzjonijiet ġeografiċi.

3. Il-Partijiet jaqblu li jikkooperaw, fil-livell nazzjonali u dak internazzjonali, fuq il-ġestjoni sostenibbli tal-foresti u politiki u regolamenti relatati, inklużi miżuri biex jiġi miġġieled il-qtugħ illegali tas-siġar u l-kummerċ relatat, kif ukoll il-promozzjoni tal-governanza tajba tal-foresti.

Artikolu 50

Sajd u affarijiet marittimi

1. Il-Partijiet għandhom isaħħu d-djalogu u l-kooperazzjoni dwar kwistjonijiet ta' interess komuni fl-oqsma tas-sajd u l-affarijiet marittimi. Il-Partijiet għandhom jimmiraw li jippromwovu l-konservazzjoni u l-ġestjoni sostenibbili fit-tul tar-riżorsi tal-baħar ħajjin, il-prevenzjoni u l-ġlieda kontra s-sajd illegali, mhux irrappurtat u mhux irregolat ("is-sajd IUU") u l-implimentazzjoni ta' approċċ għall-ġestjoni bbażat fuq l-ekosistema.

2. Il-Partijiet jistgħu jikkooperaw u jagħmlu skambju ta' informazzjoni rigward il-konservazzjoni tar-riżorsi ħajjin tal-baħar permezz tal-organizzazzjonijiet reġjonali tal-ġestjoni tas-sajd ("RFMOs") u fora multilaterali (in-NU, l-Organizzazzjoni tal-Ikel u l-Agrikoltura tan-Nazzjonijiet Uniti). B'mod partikolari, il-Partijiet għandhom jikkollaboraw sabiex:

(a) jiżguraw, permezz ta' ġestjoni effettiva min-naħa tal-Kummissjoni għas-Sajd fil-Punent tal-Paċifiku u l-Paċifiku Ċentrali, u abbażi tal-aqwa xjenza disponibbli, il-konservazzjoni fit-tul u l-użu sostenibbli ta' stokkijiet ta' ħut li jpassi ħafna tul il-firxa tagħhom fl-Oċean Paċifiku tal-punent u ċentrali, inkluż billi jagħtu rikonoxximent sħiħ, skont il-Konvenzjonijiet rilevanti tan-NU u strumenti internazzjonali oħra, lir-rekwiżiti speċjali ta' Stati Gżejjer Żgħar u Territorji li qed Jiżviluppaw, u jiżguraw proċess tat-teħid tad-deċiżjonijiet trasparenti;

(b) jiżguraw il-konservazzjoni u l-użu razzjonali ta' riżorsi ħajjin tal-baħar taħt il-kompetenza tal-Kummissjoni għall-Konservazzjoni tar-Riżorsi Marittimi Ħajjin tal-Antartiku, inklużi sforzi biex jiġu miġġielda l-attivitajiet IUU fiż-żona li fiha l-Konvenzjoni dwar il-Konservazzjoni tar-Riżorsi Ħajjin Marittimi tal-Antartiku tapplika;

(c) jiżguraw l-adozzjoni u l-implimentazzjoni ta' miżuri effettivi ta' konservazzjoni u ġestjoni għall-istokkijiet taħt il-kompetenza ta' RFMO għan-Nofsinhar tal-Paċifiku; u

(d) jiffaċilitaw l-adeżjoni għal RFMOs li tagħhom Parti waħda tkun Membru u l-oħra Parti aderenti.

3. Il-Partijiet għandhom jikkooperaw sabiex jippromwovu approċċ integrat lejn l-affarijiet marittimi fil-livell internazzjonali.

4. Il-Partijiet għandhom ikollhom djalogu regolari biennali fil-livell ta' uffiċjali għolja, sabiex isaħħu d-djalogu u l-kooperazzjoni, kif ukoll biex jiskambjaw l-informazzjoni u l-esperjenzi fuq il-politika tas-sajd u l-affarijiet marittimi.

Artikolu 51

Impjiegi u affarijiet soċjali

1. Il-Partijiet jaqblu li jtejbu l-kooperazzjoni fil-qasam tal-impjiegi u l-affarijiet soċjali, inkluż fil-kuntest tad-dimensjoni soċjali tal-globalizzazzjoni u t-tibdil demografiku. Għandhom isiru sforzi sabiex jiġu promossi l-kooperazzjoni u l-iskambji ta' informazzjoni u ta' esperjenza rigward l-impjiegi u kwistjonijiet tax-xogħol. L-oqsma ta' kooperazzjoni jistgħu jinkludu politiki dwar l-impjiegi, il-liġi tax-xogħol, kwistjonijiet relatati mas-sessi, in-nondiskriminazzjoni fl-impjieg, l-inklużjoni soċjali, il-politiki tas-sigurtà soċjali u l-protezzjoni soċjali, ir-relazzjonijiet industrijali, id-djalogu soċjali, l-iżvilupp tal-ħiliet tul il-ħajja, impjieg taż-żgħażagħ, is-saħħa u s-sikurezza fuq il-post tax-xogħol, il-responsabbiltà soċjali korporattiva u x-xogħol deċenti.

2. Il-Partijiet jaffermaw mill-ġdid il-ħtieġa li jappoġġaw proċess ta' globalizzazzjoni li jkun ta' benefiċċju għal kulħadd u li jippromwovu x-xogħol produttiv u għal kulħadd u x-xogħol diċenti bħala element prinċipali tal-iżvilupp sostenibbli u t-tnaqqis tal-faqar. F'dan il-kuntest, il-Partijiet ifakkru d-Dikjarazzjoni dwar il-Ġustizzja Soċjali għal Globalizzazzjoni Ġusta tal-Organizzazzjoni Internazzjonali tax-Xogħol ("ILO").

3. Il-Partijiet jaffermaw mill-ġdid l-impenn tagħhom li jirrispettaw, jippromwovu u jwettqu prinċipji u drittijiet internazzjonalment rikonoxxuti tax-xogħol, kif stipulat b'mod partikolari fid-Dikjarazzjoni tal-ILO dwar il-Prinċipji u d-Drittijiet Fundamentali fuq ix-Xogħol.

4. Il-forom ta' kooperazzjoni jistgħu jinkludu, fost l-oħrajn, programmi u proġetti speċifiċi, kif determinati reċiprokament, kif ukoll djalogu, kooperazzjoni u inizjattivi dwar suġġetti ta' interess komuni fuq livell bilaterali jew multilaterali.

TITOLU IX

QAFAS ISTITUZZJONALI

Artikolu 52

Ftehimiet jew arranġamenti oħrajn

1. Il-Partijiet jistgħu jikkumplementaw dan il-Ftehim billi jikkonkludu ftehimiet jew arranġamenti speċifiċi fi kwalunkwe qasam ta' kooperazzjoni li jaqa' fl-ambitu tiegħu. Tali ftehimiet u arranġamenti speċifiċi konklużi wara l-iffirmar ta' dan il-Ftehim għandhom ikunu parti integrali mir-relazzjonijiet bilaterali globali regolati minn dan il-Ftehim u għandhom jiffurmaw parti minn qafas istituzzjonali komuni. Il-ftehimiet u l-arranġamenti eżistenti bejn il-Partijiet ma jiffurmawx parti mill-qafas istituzzjonali komuni.

2. Xejn f'dan il-Ftehim ma għandu jaffettwa jew jippreġudika l-interpretazzjoni jew l-applikazzjoni ta' ftehimiet oħrajn bejn il-Partijiet, inklużi dawk imsemmija fil-paragrafu 1. B'mod partikolari, id-dispożizzjonijiet ta' dan il-Ftehim bl-ebda mod ma għandhom jissostitwixxu jew jaffettwaw id-dispożizzjonijiet għas-soluzzjoni jew it-tmiem tat-tilwim ta' ftehimiet oħra bejn il-Partijiet.

Artikolu 53

Kumitat Konġunt

1. Il-Partijiet b'dan jistabbilixxu Kumitat Konġunt li jikkonsisti minn rappreżentanti tal-Partijiet.

2. Il-konsultazzjonijiet għandhom isiru fil-Kumitat Konġunt sabiex tiġi faċilitata l-implimentazzjoni u biex jitmexxew 'il quddiem l-għanijiet ġenerali ta' dan il-Ftehim, kif ukoll biex tinżamm koerenza ġenerali fir-relazzjonijiet bejn l-Unjoni u New Zealand.

3. Il-funzjonijiet tal-Kumitat Konġunt għandhom ikunu li:

(a) jippromwovi l-implimentazzjoni effettiva ta' dan il-Ftehim;

(b) jimmonitorja l-iżvilupp tar-relazzjoni komprensiva bejn il-Partijiet;

(c) jitlob, skont il-bżonn, informazzjoni minn kumitati jew korpi oħrajn stabbiliti taħt ftehimiet speċifiċi oħrajn bejn il-Partijiet li jagħmlu parti mill-qafas istituzzjonali komuni skont l-Artikolu 52(1), u jikkunsidra kwalunkwe rapport imressaq minnhom;

(d) jiskambja fehmiet u jagħmel suġġerimenti dwar kull kwistjoni ta' interess komuni, inklużi azzjonijiet futuri u r-riżorsi disponibbli sabiex jitwettqu;

(e) jistabbilixxi prijoritajiet b'rabta mal-għan ta' dan il-Ftehim;

(f) ifittex metodi adatti biex jiġu evitati l-problemi li jistgħu jinħolqu fl-oqsma koperti minn dan il-Ftehim;

(g) jagħmel ħiltu biex isolvi kwalunkwe tilwima li tinqala' fl-applikazzjoni jew l-interpretazzjoni ta' dan il-Ftehim;

(h) jeżamina l-informazzjoni ppreżentata minn Parti skont l-Artikolu 54; u

(i) jagħmel rakkomandazzjonijiet u jadotta deċiżjonijiet, fejn xieraq, biex jagħti effett lil aspetti speċifiċi ta' dan il-Ftehim.

4. Il-Kumitat Konġunt għandu jopera b'kunsens. Huwa għandu jadotta r-regoli ta' proċedura tiegħu. Huwa jista' jistabbilixxi sottokumitati u gruppi ta' ħidma biex jittrattaw kwistjonijiet speċifiċi.

5. Il-Kumitat Konġunt għandu, normalment, jiltaqa' darba fis-sena fl-Unjoni u New Zealand alternattivament, sakemm ma jiġix deċiż mod ieħor bejn iż-żewġ Partijiet. Għandhom isiru laqgħat speċjali tal-Kumitat Konġunt meta jintalbu minn xi waħda mill-Partijiet. Il-Kumitat Konġunt għandu jkun kopresedut miż-żewġ naħat. Normalment huwa għandu jiltaqa' fil-livell ta' uffiċjali anzjani.

Artikolu 54

Modalitajiet għall-implimentazzjoni u soluzzjoni tat-tilwim

1. Il-Partijiet għandhom jieħdu kwalunkwe miżura ġenerali jew speċifika li hija meħtieġa sabiex ikunu ssodisfati l-obbligi tagħhom taħt dan il-Ftehim.

2. Mingħajr preġudizzju għall-proċedura deskritta fil-paragrafi 3 sa 8 ta' dan l-Artikolu, kwalunkwe tilwima relatata mal-interpretazzjoni jew l-applikazzjoni ta' dan il-Ftehim għandha tiġi riżolta biss permezz ta' konsultazzjonijiet bejn il-Partijiet fil-Kumitat Konġunt. Il-Partijiet għandhom jippreżentaw l-informazzjoni rilevanti meħtieġa għal eżami bir-reqqa ta' din il-kwistjoni lill-Kumitat Konġunt, bl-intenzjoni li tiġi riżolta t-tilwima.

3. Filwaqt li jaffermaw mill-ġdid l-impenn qawwi u kondiviż tagħhom favur id-drittijiet tal-bniedem u n-nonproliferazzjoni, il-Partijiet jaqblu li jekk kwalunkwe waħda mill-Partijiet tqis li l-Parti l-oħra tkun wettqet ksur partikolarment serju u sostanzjali ta' kwalunkwe obbligu deskritt fl-Artikoli 2(1) u 8(1) bħala elementi essenzjali, li jhedded il-paċi u s-sigurtà internazzjonali b'tali mod li jeħtieġ reazzjoni immedjata, din minnufih għandha tinnotifika lill-Parti l-oħra dwar dan il-fatt u l-miżura(i) xierqa li jkollha l-intenzjoni li tieħu skont dan il-Ftehim. Il-parti notifikanti għandha tavża lill-Kumitat Konġunt dwar il-ħtieġa li jorganizza konsultazzjonijiet urġenti dwar il-kwistjoni.

4. Barra minn hekk, ksur partikolarment serju u sostanzjali tal-elementi essenzjali jista' jservi bħala bażi għal miżuri adatti fil-qafas istituzzjonali komuni kif imsemmi fl-Artikolu 52(1).

5. Il-Kumitat Konġunt għandu jkun forum għal djalogu, u l-Partijiet għandhom jagħmlu l-almu tagħhom sabiex isibu soluzzjoni amikevoli fil-każ improbabbli li tinqala' sitwazzjoni kif deskritt fil-paragrafu 3. Jekk il-Kumitat Konġunt ma jkunx jista' jilħaq soluzzjoni reċiprokament aċċettabbli fi żmien 15-il jum mill-bidu tal-konsultazzjonijiet, u mhux aktar tard minn 30 jum mid-data tan-notifika deskritta fil-paragrafu 3, il-kwistjoni għandha tiġi riferuta għal konsultazzjonijiet fil-livell ministerjali, li għandhom jinżammu għal perjodu ieħor ta' mhux aktar minn 15-il jum.

6. Jekk l-ebda soluzzjoni reċiprokament aċċettabli ma tkun instabet fi żmien 15-il jum mill-bidu tal-konsultazzjonijiet fuq livell ministerjali, u mhux aktar tard minn 45 jum mid-data tan-notifika, il-Parti li tagħmel in-notifika tista' tiddeċiedi li tieħu l-miżuri xierqa notifikati skont il-paragrafu 3. Fl-Unjoni, id-deċiżjoni ta' sospensjoni tkun teħtieġ unanimità. Fi New Zealand, id-deċiżjoni ta' sospensjoni tittieħed mill-Gvern ta' New Zealand f'konformità mal-liġijiet u r-regolamenti tiegħu.

7. Għall-finijiet ta' dan l-Artikolu, "miżuri xierqa" tfisser is-sospensjoni parzjali, is-sospensjoni sħiħa jew it-terminazzjoni ta' dan il-Ftehim jew, skont kif ikun il-każ, ta' ftehim speċifiku ieħor li jagħmel parti mill-qafas istituzzjonali komuni, kif imsemmi fl-Artikolu 52(1), skont id-dispożizzjonijiet rilevanti ta' tali ftehim. Miżuri xierqa meħuda minn Parti biex tissospendi dan il-Ftehim parzjalment, għandhom japplikaw biss għad-dispożizzjonijiet li jaqgħu taħt it-Titoli I sa VIII. Fl-għażla tal-miżuri xierqa, trid tingħata prijorità lil dawk li jfixklu l-inqas ir-relazzjonijiet bejn il-Partijiet. Dawn il-miżuri, li huma suġġetti għall-Artikolu 52(2), għandhom ikunu proporzjonati għall-ksur tal-obbligi taħt dan il-Ftehim, u għandhom ikunu f'konformità mad-dritt internazzjonali.

8. Il-Partijiet għandhom jeżaminaw b'mod kostanti l-iżvilupp tas-sitwazzjoni li wasslet għal azzjoni taħt dan l-Artikolu. Il-Parti li tieħu l-miżuri xierqa għandha tirtirahom hekk kif ikun ġustifikat, u fi kwalunkwe każ hekk kif iċ-ċirkostanzi li jkunu wasslu għall-applikazzjoni tagħhom ma jibqgħux jeżistu.

TITOLU X

DISPOŻIZZJONIJIET FINALI

Artikolu 55

Definizzjonijiet

Għall-finijiet ta' dan il-Ftehim, it-terminu "il-Partijiet" ifisser l-Unjoni jew l-Istati Membri tagħha, jew l-Unjoni u l-Istati Membri tagħha, skont il-kompetenzi rispettivi tagħhom, minn naħa waħda, u New Zealand, min-naħa l-oħra.

Artikolu 56

Żvelar ta' informazzjoni

1. Xejn f'dan il-Ftehim ma għandu jikkawża preġudizzju għal-liġijiet u r-regolamenti nazzjonali jew għall-atti tal-Unjoni dwar l-aċċess pubbliku għal dokumenti uffiċjali.

2. Xejn f'dan il-Ftehim ma għandu jiġi interpretat li jitlob lil xi Parti li tipprovdi informazzjoni li l-iżvelar tagħha hija tqis li jmur kontra l-interessi tas-sigurtà essenzjali tagħha.

Artikolu 57

Emendar

Dan il-Ftehim jista' jiġi emendat permezz ta' ftehim bil-miktub bejn il-Partijiet. Tali emendi għandhom jidħlu fis-seħħ fid-data jew dati kif miftiehem mill-Partijiet.

Artikolu 58

Dħul fis-seħħ, durata u notifika

1. Dan il-Ftehim għandu jidħol fis-seħħ fit-tletin jum wara d-data li fiha l-Partijiet ikunu nnotifikaw lil xulxin dwar it-tlestija tal-proċeduri legali rispettivi tagħhom neċessarji għal dak il-għan.

2. Minkejja l-paragrafu 1, New Zealand u l-Unjoni jistgħu japplikaw dispożizzjonijiet determinati reċiprokament ta' dan il-Ftehim sakemm jidħol fis-seħħ. Tali applikazzjoni proviżorja għandha tibda fit-tletin jum wara d-data li fiha kemm New Zealand kif ukoll l-Unjoni jkunu nnotifikaw lil xulxin dwar it-tlestija tal-proċeduri interni rispettivi tagħhom neċessarji għal tali applikazzjoni proviżorja.

3. Dan il-Ftehim għandu jkun validu għal żmien indefinit. Kwalunkwe Parti tista' tinnotifika lill-Parti l-oħra bil-miktub dwar l-intenzjoni tagħha li tittermina dan il-Ftehim. It-terminazzjoni għandha tidħol fis-seħħ sitt xhur wara d-data tan-notifika.

4. In-notifiki magħmula skont dan l-Artikolu għandhom isiru lis-Segretarjat Ġenerali tal-Kunsill tal-Unjoni Ewropea u lill-Ministeru għall-Affarijiet Barranin u l-Kummerċ ta' New Zealand.

Artikolu 59

Applikazzjoni territorjali

Dan il-Ftehim għandu japplika, minn naħa waħda, għat-territorji li fihom japplikaw it-Trattat dwar l-Unjoni Ewropea u t-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea u skont il-kundizzjonijiet stipulati f'dawk it-Trattati, u, min-naħa l-oħra, għat-territorju ta' New Zealand, iżda ma għandux jinkludi lil Tokelau.

Artikolu 60

Testi awtentiċi

Dan il-Ftehim huwa magħmul b'żewġ kopji fil-lingwa Bulgara, Ċeka, Daniża, Estonjana, Finlandiża, Franċiża, Ġermaniża, Griega, Ingliża, Kroata, Latvjana, Litwanjana, Maltija, Netherlandiża, Pollakka, Portugiża, Rumena, Slovakka, Slovena, Spanjola, Taljana, Ungeriża u Żvediża, b'kull test ugwalment awtentiku. F'każ ta' xi diverġenza bejn it-testi ta' dan il-Ftehim, il-Partijiet għandhom jirreferu l-kwistjoni lill-Kumitat Konġunt.

Съставено в Брюксел на пети октомври през две хиляди и шестнадесета година.

Hecho en Bruselas, el cinco de octubre de dos mil dieciséis.

V Bruselu dne pátého října dva tisíce šestnáct.

Udfærdiget i Bruxelles den femte oktober to tusind og seksten.

Geschehen zu Brüssel am fünften Oktober zweitausendsechzehn.

Kahe tuhande kuueteistkümnenda aasta oktoobrikuu viiendal päeval Brüsselis.

Έγινε στις Βρυξέλλες, στις πέντε Οκτωβρίου δύο χιλιάδες δεκαέξι.

Done at Brussels on the fifth day of October in the year two thousand and sixteen.

Fait à Bruxelles, le cinq octobre deux mille seize.

Sastavljeno u Bruxellesu petog listopada godine dvije tisuće šesnaeste.

Fatto a Bruxelles, addì cinque ottobre duemilasedici.

Briselē, divi tūkstoši sešpadsmitā gada piektajā oktobrī.

Priimta du tūkstančiai šešioliktų metų spalio penktą dieną Briuselyje.

Kelt Brüsszelben, a kétezer-tizenhatodik év október havának ötödik napján.

Magħmul fi Brussell, fil-ħames jum ta' Ottubru fis-sena elfejn u sittax.

Gedaan te Brussel, vijf oktober tweeduizend zestien.

Sporządzono w Brukseli dnia piątego października roku dwa tysiące szesnastego.

Feito em Bruxelas, em cinco de outubro de dois mil e dezasseis.

Întocmit la Bruxelles la cinci octombrie două mii șaisprezece.

V Bruseli piateho októbra dvetisícšestnásť.

V Bruslju, dne petega oktobra leta dva tisoč šestnajst.

Tehty Brysselissä viidentenä päivänä lokakuuta vuonna kaksituhattakuusitoista.

Som skedde i Bryssel den femte oktober år tjugohundrasexton.

Voor het Koninkrijk België

Pour le Royaume de Belgique

Für das Königreich Belgien

Deze handtekening verbindt eveneens de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap, de Duitstalige Gemeenschap, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Cette signature engage également la Communauté française, la Communauté flamande, la Communauté germanophone, la Région wallonne, la Région flamande et la Région de Bruxelles-Capitale.

Diese Unterschrift bindet zugleich die Deutschsprachige Gemeinschaft, die Flämische Gemeinschaft, die Französische Gemeinschaft, die Wallonische Region, die Flämische Region und die Region Brüssel-Hauptstadt.

За Република България

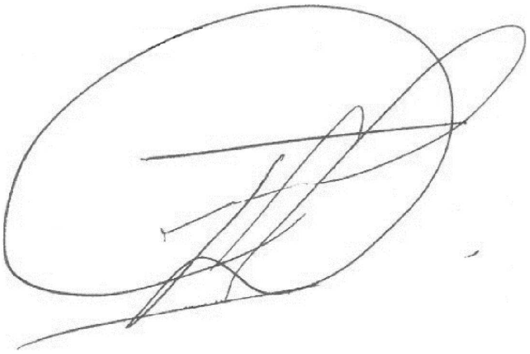

Za Českou republiku

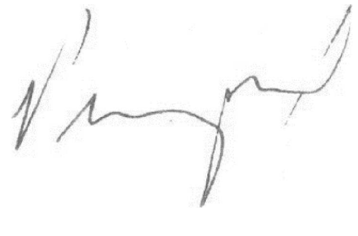

For Kongeriget Danmark

Für die Bundesrepublik Deutschland

Eesti Vabariigi nimel

Thar cheann Na hÉireann

For Ireland

Για την Ελληνική Δημοκρατία

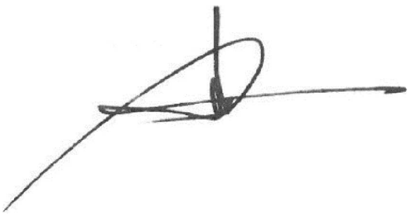

Por el Reino de España

Pour la République française

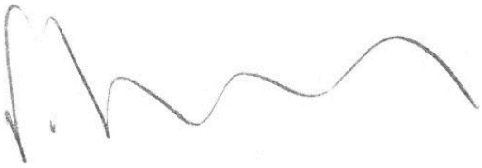

Za Republiku Hrvatsku

Per la Repubblica italiana

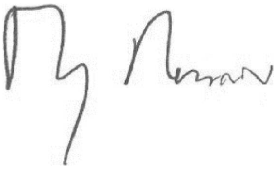

Για την Κυπριακή Δημοκρατία

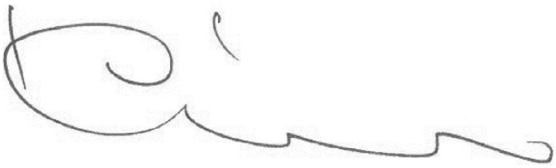

Latvijas Republikas vārdā –

Lietuvos Respublikos vardu

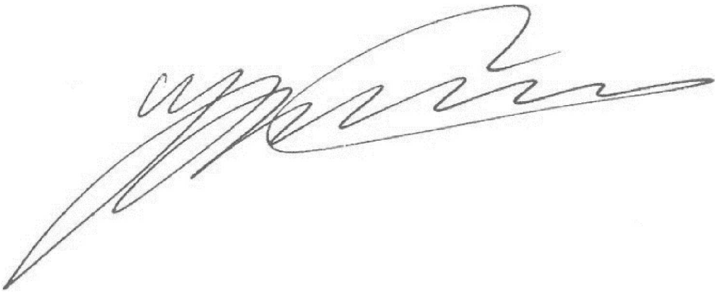

Pour le Grand-Duché de Luxembourg

Magyarország részéről

Għar-Repubblika ta' Malta

Voor het Koninkrijk der Nederlanden

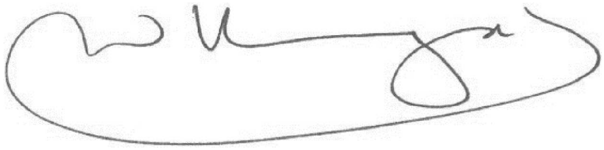

Für die Republik Österreich

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej

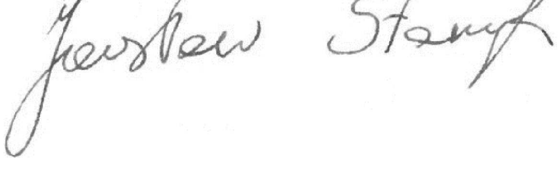

Pela República Portuguesa

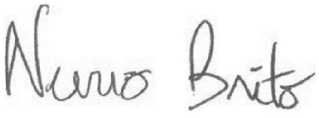

Pentru România

Za Republiko Slovenijo

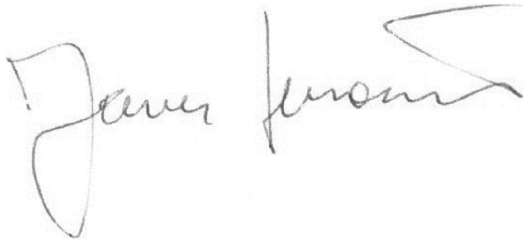

Za Slovenskú republiku

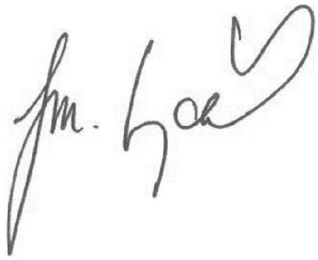

Suomen tasavallan puolesta

För Republiken Finland

För Konungariket Sverige

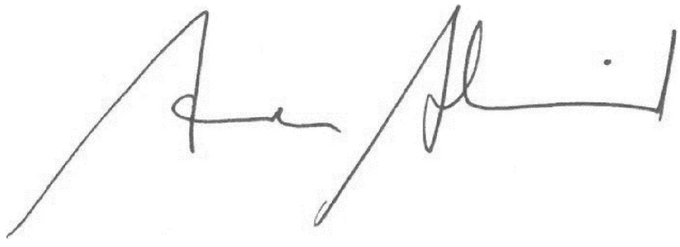

For the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland

За Европейския съюз
Por la Unión Europea
Za Evropskou unii
For Den Europæiske Union
Für die Europäische Union
Euroopa Liidu nimel
Για την Ευρωπαϊκή Ένωση
For the European Union
Pour l'Union européenne
Za Europsku uniju
Per l'Unione europea
Eiropas Savienības vārdā –
Europos Sąjungos vardu
Az Európai Unió részéről
Għall-Unjoni Ewropea
Voor de Europese Unie
W imieniu Unii Europejskiej
Pela União Europeia
Pentru Uniunea Europeană
Za Európsku úniu
Za Evropsko unijo
Euroopan unionin puolesta
För Europeiska unionen

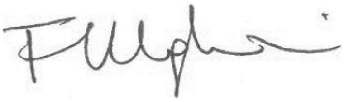

For New Zealand